POROVNANIE DOTERAJŠÍCH SPÔSOBOV VÝPOČTU MAJETKOVEJ UJMY V OCHRANNÝCH PÁSMACH VODÁRENSKÉHO ZDROJA

Jozefína Paulovičová

COMPARSION OF EXISTING METHODS FOR CALCULATION OF FINANCIAL DAMAGE IN PROTECTION AREAS OF WATER SOURCE

Abstract

In the past, compensations for limitation in common farming in agricultural land, as a loss of an economic profit in comparison with non-affected conditions, was not paid away directly to the user or owner of the land. Till the 1993, this conflict was solved in hidden forma a system grant by classification to better pedoecological group. After some „injustice“, from the 2001 the compensations for limitation in protected agricultural land was by law nr. 83/2000 solved. This law changed and supplied the law nr. 307/1992 about agricultural land protection.

Material is part of land controlled by agricultural subject. This part of land is in second class protection area of water source with identified area and BPEJ.

Method is initial calculation of financial damage (compensations for limitation in common farming) in accordance to law 83/2000 in comparison of the calculation in accordance to edict of governance nr. 438/2005.

Comparison of results of calculation in accordance to law 83/2000 and edict of governance nr. 438/2005 says, that the first way of calculation solves only the financial damage that originates at agricultural land. Second way of calculation solves the substitution for increment of expenses for farming and compensation for production reduce (animal and plant production).

Inscribed method says that the compensations are reduced because of change of executive decree. Partially because of demands for expenses reduction for unit of mined water. But greater risk is demands for reduction of size of water protection area, which may leads to water quality reduction or expense increment for water adjusting.

Key words: financial damage, water protection area, compensation calculation.

Úvod

Náhrady za obmedzenia v bežnom hospodárení na poľnohospodárskom pôdnom fonde, ako strata na ekonomickom výnose v porovnaní s neovplyvnenými podmienkami, v minulosti neboli priamo vyplácané užívateľovi, resp. vlastníkovi. Do roku 1993 tento rozpor bol riešený skrytou formou ako systémová dotácia zaradením do priaznivejšej (z hľadiska výšky dotácie) PES (pôdno-ekonomickej skupiny). Po určitom "bezpráví", od r. 2001, bola náhrada za obmedzenia na chránenom pôdnom fonde riešená zákonom č. 83/2000 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňa zákon č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Kritizovaný zákon č. 83/2000 Z. z. už v čase jeho prijímania ako nekompetentný výrazne spochybnil tiež zákon č. 184/2002 Z. z. o vodách zmenou chápania pásiem hygienickej ochrany vodných zdrojov a najmä zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny s návrhom nariadenia vlády SR o obsahu žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania vyplývajúceho z podmienok ochrany prírody a krajiny a spôsobe výpočtu náhrady spracovaný ako vykonávací predpis k tomuto zákonu.

Tento proces vyústil do určenia náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania v ochranných vodárenských zdrojov nariadením vlády č. 438/2005 Z.z. v zmysle zákona o vodách č. 364/2004 Z.z.

Významný je aj pokrok na vzťahu poľnohospodárstva k ochrane prírody a krajiny riešené nariadením rady (ES) č. 1257/1999 o znevýhodnených oblastiach - oblastiach s ekologickými obmedzeniami (čl. 16). Podľa tohto článku je možné uhrádzať vzniknuté náklady a straty subjektom, ktorých poľnohospodárska činnosť je limitovaná ekologickými obmedzeniami vyplývajúcimi z realizácie pravidiel EÚ o ochrane životného prostredia. Tieto platby sú limitované primeranosťou náhrad vzniknutých nákladom, resp. stratám, ich smerovaním na riešenie špecifických problémov a to maximálne na 10 % plochy príslušného štátu (v SR 490 tis. ha). Cieľom je zabezpečenie ochrany životného prostredia a uchovanie udržateľného hospodárenia v oblastiach s ekologickými obmedzeniami (Kódex správnej poľnohospodárskej praxe). Prostriedkom je spracovanie systému NATURA 2000 (vypracováva MZP SR - schvaľuje EÚ), ktorý zahŕňa prírodné stanovištia voľne žijúcich živočíchov a rastlín a vo všeobecnosti ide o stotožnenie chránených krajinných oblasti a národných parkov s územím NATURA 2000. Odhad rozlohy je cca 250 tis. ha.

Obdobný postup sa očakáva aj u vodohospodárskych chránených území, pričom problematika malých vodných zdrojov je v EÚ riešená vlastníctvom okolitých pozemkov obcou, resp. štátom.

Situácia v oblasti riešenia náhrad za obmedzenie hospodárenia na chránenom pôdnom fonde je v súčasnosti zmätočná, k čomu prispeli nekvantifikované zmeny odborných a právnych predpisov v minulosti. Adekvátnym definitívnym riešením sa zdá zosúladenie nášho práva s právom EÚ s akceptovaním pravidiel rešpektovaných v členských krajinách Európskej únie.

Materiál a metódy

Materiálom je časť poľnohospodárskym subjektom obhospodarovanej výmery spadajúcej do 2. ochranného pásma vodárenského zdroja s identifikovanou výmerou a BPEJ (bonitovanými pôdno - ekologickými jednotkami).

Metodicky je riešený výpočet majetkovej ujmy (náhrady za obmedzenie bežného spôsobu obhospodarovania) podľa zákona č. 83/2000 Z.z. v porovnaní so spôsobom výpočtu podľa nariadenia vlády č. 438/2005 Z. z.

1. podľa zákona č. 83/2000 Z.z. príloha č.1 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Majetková ujma na chránenom pôdnom fonde sa vypočíta podľa vzorca

$$MU = PEO \times Kz$$

PEO – produkčno-ekonomické ocenenie bonitovaných pôdnoekologických jednotiek,

Kz – koeficient zníženia stanovený ako ekvivalent konkrétneho rozsahu obmedzení, ktorých dodržanie spôsobuje zníženie výnosovosti poľnohospodárskej produkcie.

Koeficienty zníženia „Kz“ pre

Ppásma hygienickej ochrany (PHO) vodných zdrojov a minerálnych a liečivých vôd:

PHO 1. stupeň – odníma sa z poľnohospodárskeho pôdneho fondu,

PHO 2. stupeň – vnútorné Kz = 0,30,

PHO 2. stupeň – vonkajšie Kz = 0,20,

PHO 3. stupeň – majetková ujma vzniká ojedinele, ak vznikne, výšku určí znalec;

2. podľa nariadenia vlády č. 438/2005 Z. z. príloha č. 1 (o podrobnostiach obsahu žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenia bežného obhospodarovania pozemku a o spôsobe výpočtu náhrady).

Spôsob výpočtu náhrady za obmedzenie bežného obhospodárovania na poľnohospodárskom pozemku:

A. Náhrada za zvýšenie nákladov na obhospodarovanie pozemku

1. Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre rastlinnú výrobu v dôsledku zvýšenia nákladov (U1)

$$U1 = (V1sk - V1st) \cdot p$$

2. Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre živočíšnu výrobu v dôsledku zvýšenia nákladov (U2)

$$U2 = (V2sk - V2st) \cdot 3{,}65 \cdot m$$

B. Náhrada za zníženie produkcie

1. Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre rastlinnú výrobu v dôsledku zníženia produkcie (U3)

$$U3 = (Q1st - Q1sk) \cdot p$$

2. Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre živočíšnu výrobu v dôsledku zníženia produkcie (U4)

$$U4 = (Q2st - Q2sk) \cdot 3{,}65 \cdot m$$

C. Celková náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania

V opodstatnených prípadoch je možná aj kombinácia jednotlivých čiastkových úhrad vypočítaných podľa vzorcov U1....U4. Suma jednotlivých čiastkových úhrad sa zníži o vyplatené dotácie, príspevky a oslobodenia od daní.

K výslednej hodnote náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania sa pripočíta vyúčtovanie nákladov za vypracovanie znaleckého posudku.

$$U = (U1... + ...U4) - (Ksp + Da) + Z$$

Význam premenných (symbolov) vo vzorcoch

V1sk – skutočné náklady pri obmedzení na 1 ha plodiny,

V1st – priemerné náklady (štatistické) na 1 ha plodiny v príslušnej výrobnej oblasti,

p – plocha pozemku s obmedzením bežného obhospodarovania v ha,

V2sk – skutočné náklady pri obmedzení pre príslušnú kategóriu hospodárskych zvierat na 100 kŕmnych dní a 1 kus,

V2st – priemerné (štatistické) náklady pre príslušnú kategóriu hospodárskych zvierat na 100 kŕmnych dní a 1 kus,

m – počet kusov príslušnej kategórie zvierat, ktorých sa dotýka obmedzenie,

Q1st – finančne vyjadrená priemerná (štatistická) produkcia plodiny na 1 ha v príslušnej výrobnej oblasti,

Q1sk – finančne vyjadrená skutočná produkcia pri obmedzení na 1 ha v príslušnej výrobnej oblasti,

Q2st – finančne vyjadrená priemerná (štatistická) produkcia pre príslušnú kategóriu hospodárskych zvierat na 100 kŕmnych dní a 1 kus,

Q2sk – finančne vyjadrená skutočná produkcia pri obmedzení pre príslušnú kategóriu hospodárskych zvierat na 100 kŕmnych dní a 1 kus,

U – celková náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania,

Ksp – výška dotácií alebo príspevkov zo štátneho rozpočtu poskytnutých na úhradu zvýšených nákladov na obhospodarovanie pozemku oproti bežnému obhospodarovaniu (v Sk),
Da – oslobodenie od dane z nehnuteľností pozemkov, ktoré sú predmetom náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania o ktorú bol žiadateľ oslobodený, za obdobie, na ktoré si uplatňuje náhradu ujmy,
Z – náklady na vyhotovenie znaleckého posudku (v Sk).

Výsledky a diskusia

Rastlinná výroba za roky 2004 – 2006 je znázornená v tabuľkách 1-3. V nasledujúcich tabuľkách je znázornená aj výmera danej parcely podľa kódu dielu (LPIS) a BPEJ.

Tabuľka 1 Zastúpenie plodín a výmera parcely v roku 2004

Názov parcely	Kód dielu (LPIS)	BPEJ	Výmera v ha	Plodina
Záhorčie	7104/1	0250012	38,68	Pšenica ozimná
Zajačia Horka	7101/1	0290461	3,21	Lúka
Hlinník	8102/1	0248202	15,58	Kukurica - zrno
Capáš	8005/1	0777262	3,87	Pšenica ozimná
Lipovničky	8004/1	0765212	17,78	Kukurica - zrno
Vinica	8904/1	0730412	13,81	Vinica
Kamene	8003/1	0048402	12,7	Lúka
Lúka	8001/1	0777262	1,25	Lúka
Lúky Radošina	8903/1	0777262	0,32	Lúka
Lúky Radošina	8901/1	0777262	2,47	Lúka
Podhora	8902/1	0765212	9,15	Lúka
SPOLU			118,82 ha	

Tabuľka 2 Zastúpenie plodín a výmera parcely v roku 2005

Názov parcely	Kód dielu (LPIS)	BPEJ	Výmera v ha	Plodina
Záhorčie	7104/1	0250012	38,68	Pšenica ozimná
Zajačia Horka	7101/1	0290461	3,21	Lúka
Hlinník	8102/1	0248202	15,58	Kukurica - zrno
Capáš	8005/1	0777262	3,81	Pšenica ozimná
Lipovničky	8004/1	0765212	17,78	Kukurica - zrno
Vinica	8904/1	0730412	13,81	Vinica
Kamene	8003/1	0048402	12,7	Lúka
Lúka	8001/1	0777262	1,25	Lúka
Lúky Radošina	8903/1	0777262	0,32	Lúka
Lúky Radošina	8901/1	0777262	2,47	Lúka
Podhora	8902/1	0765212	9,15	Lúka
SPOLU			118,76ha	

Tabuľka 3 Zastúpenie plodín a výmera parcely v roku 2006

Názov parcely	Kód dielu (LPIS)	BPEJ	Výmera v ha	Plodina
Záhorčie	7104/1	0250012	38,68	Pšenica ozimná
Záhorčie	7104/1	0250012	0,32	Kukurica - siláž
Zajačia Horka	7101/1	0290461	3,21	Lúka
Hlinník	8102/1	0248202	15,58	Lucer.tráv.miešanka
Capáš	8005/1	0777262	3,81	Lucer.tráv.miešanka
Lipovničky	8004/1	0765212	17,78	Lucer.tráv. miešanka
Vinica	8904/1	0730412	13,81	Vinica
Kamene	8003/1	0048402	12,7	Lúka
Lúka	8001/1	0777262	1,25	Lúka
Lúky Radošina	8903/1	0777262	0,32	Lúka
Lúky Radošina	8901/1	0777262	2,47	Lúka
Pod hora	8902/1	0765212	9,15	Lúka
SPOLU			118,76 ha	

1. Výsledky výpočtu MÚ podľa zákona č. 83/2000 Z.z. príloha č.1 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa nachádzajú v tabuľke 4.

Tabuľka 4 Sumár výsledkov výpočtu MÚ za roky 2004-2006 podľa zákona 83/2000 Z.z. pre vonkajšie ochranné pásmo II. stupňa vodných zdrojov v Sk a €

Rok	**MÚ (Sk)**	**MÚ (€)**
2004	293303,522	9735,893315
2005	293220,226	9733,128394
2006	294297,346	9768,882228
Spolu	**880821,094**	**29237,90394**

2. Sumár výsledkov pre roky 2004-2006 podľa nariadenia vlády č. 438/2005 Z. z. príloha č. 1 (o podrobnostiach obsahu žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenia bežného obhospodarovania pozemku a o spôsobe výpočtu náhrady) sú znázornené v tabuľke 11.

Rastlinná výroba

Tabuľky 5 až 7 nám znázorňujú výpočty náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania pre RV (rastlinnú výrobu) za roky 2004 – 2006 v Sk.

Rok 2004

Tabuľka 5 Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre RV 2004 v dôsledku zvýšenia nákladov (U1) v Sk

Plodina	Vsk (Sk.ha^{-1})	Vst (Sk.ha^{-1})	P (ha)	**U1 (Sk)**
Pšenica oz.	19 934,-	16 181,-	42,55	159 690,-
Vinica	75 790,-	67200,-	13,81	118628,-
SPOLU				**278318,-**

Rok 2005

Tabuľka 6 Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre RV 2005 v dôsledku zvýšenia nákladov (U1) v Sk

Plodina	Vsk (Sk.ha^{-1})	Vst (Sk.ha^{-1})	P (ha)	**U1 (Sk)**
Kukurica zr.	20 656,	19 828,-	38,68	32027,-
Lúka	3 843,-	2641,-	29,10	34978,-
SPOLU				**67 005,-**

Rok 2006

Tabuľka 7 Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre RV 2006 v dôsledku zvýšenia nákladov (U1) v Sk

Plodina	Vsk (Sk.ha^{-1})	Vst (Sk.ha^{-1})	P (ha)	**U1 (Sk)**
Kukurica sil.	16 170,-	14541,-	0,32	521,-
L. t. mieš.	15 486,-	7 903,-	37,17	281 860,-
SPOLU				**282381,-**

Živočíšna výroba

Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania v ŽV (živočíšnej výrobe) je riešená ako zvýšenie nákladov na finálnu jednotku produkcie, t. j. mlieko, výkrm HD, odstavča a výkrm ošípaných (O - objem výroby). Výsledky výpočtov sú znázornené v tabuľkách 8 až 10 za obdobie rokov 2004 – 2006 v Sk.

Rok 2004

Tabuľka 8 Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre ŽV 2004 v dôsledku zvýšenia nákladov (U2) v Sk

Druh HZ	Vsk (Sk.ha^{-1})	Vst (Sk.ha^{-1})	O	**U2 (Sk)**
VHD	62,46	52,97	71 345	. 677 064,-
Pras.-odstav.	1 897,-	1 698,-	4778	950 822,-
SPOLU				**1 627 886,-**

Rok 2005

Tabuľka 9 Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre ŽV 2005 v dôsledku zvýšenia nákladov (U2) v Sk

Druh HZ	Vsk (Sk.ha^{-1})	Vst (Sk.ha^{-1})	O	**U2 (Sk)**
Dojnice - mlieko	10,046	9,71	6 643 117	2232087,-
VHD	72,50	57,11	45 847	705 585,-
VOS	39,18	32,64	250 851	1 640 566,-
SPOLU				**4 578 238,-**

Rok 2006

Tabuľka 10 Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania pre ŽV 2006 v dôsledku zvýšenia nákladov (U2) v Sk

Druh HZ	Vsk (Sk.ha^{-1})	Vst (Sk.ha^{-1})	O	**U2 (Sk)**
VHD	61,54	57,82	84 053	312677,-
VOS	41,77	36,24	272 684	1 507 943,-
SPOLU				**1 820 620,-**

Tabuľka 11 Sumár rokov 2004-2006 rastlinná aj živočíšna výroba v (€)

Rok	**RV (€)**	**ŽV (€)**	**Spolu**
2004	6 184,23	1 036,02	7 731,90
2005	2 224,16	4 355,87	6 580,03
2006	9 373,33	1 738,96	11 112,29
CELKOM	**17 781,72**	**7 130,85**	**24 912,57**

Porovnaním výsledkov výpočtu v tabuľke 4 (podľa zákona č. 83/2000 Z.z.) a tabuľky 11 (podľa nariadenia vlády č. 438/2005 Z. z.) vyplýva, že prvý spôsob výpočtu riešil len majetkovú ujmu, ktorá vzniká na poľnohospodárskom pozemku. Pričom druhý spôsob výpočtu rieši náhradu za zvýšenie nákladov na obhospodarovanie pozemku a náhradu za zníženie produkcie, ktoré sa členia na rastlinnú a živočíšnu výrobu. Preto je evidentný rozdiel medzi celkovým výsledkom vypočítanej sumy a aj čiastočnými výsledkami za jednotlivé roky. V prvom spôsobe výpočtu sa nám hodnota mení len z dôvodu zmeny výmery ale v druhom aj podľa pestovaných plodín, výrobnej oblasti na konkrétnom poľnohospodárskom pozemku a berie sa do úvahy aj živočíšna výroba v poľnohospodárskom podniku.

Záver

Uvedeným spôsobom je dokázané, že náhrady zmenou vykonávacích predpisov klesajú. Čiastočne pod tlakom na zníženie nákladov na jednotku ťaženej vody, čiastočne

ovplyvňujúci spôsob výpočtu. Väčším rizikom je však tlak na znižovanie výmery ochranných pásiem, čo môže viesť k zníženiu kvality, resp. zvýšeniu nákladov na úpravu pitnej vody.

Zoznam použitej literatúry

Kalúz, K. – Miškolciová, I. : Riešenie majetkovej ujmy na chránenom pôdnom fonde v SR a EÚ, Zb. sem. Realizácia kompetencií v oblasti životného prostredia v prístupovom procese SR do EÚ, ÚKIS Bratislava, 2003, s. 74 / 75, ISBN 80-968863-1-2

Nariadenie vlády č. 438/2005 Z. z. o podrobnostiach obsahu žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenia bežného obhospodarovania pozemku a o spôsobe výpočtu náhrady

Zákon č. *364/2004* Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon)

Zákon č. 83/2000 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Ing. Jozefína Paulovičová
Katedra krajinného inžinierstva, FZKI Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre,
jozefina.paulovicova@uniag.sk